

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samverkan mellan polis, socialtjänst och förskola kring barn som far illa – riskerar att fara illa

Louise Hagberg & Lina Wångblad Werme

Examensarbete LAU390

Handledare: Lena Fridlund

Examinator: Staffan Stukát

Rapportnummer: VT14-2910-120

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Samverkan mellan polis, socialtjänst och förskola kring barn som far illa - riskerar att fara illa

Författare: Louise Hagberg & Lina Wångblad Werme

Termin och år: Vårterminen 2014

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Lena Fridlund

Examinator: Staffan Stukát

Rapportnummer: VT14-2910-120

Nyckelord: samverkan, barn som far illa, anmälningsplikt

Syfte

Uppsatsen syfte är att undersöka vilket innehåll talet om samverkan har mellan polis, socialtjänst och förskola. För att besvara vårt syfte har vi utgått från följande centrala frågeställningar:

- Hur ser du på samverkan mellan polis, socialtjänst och förskola?
- När sker samverkan, er myndigheter emellan?
- Hur fungerar samverkan, hur går ni tillväga när ett barn far illa- misstänks fara illa?
- Vad har du för egna erfarenheter av samverkan- såväl positiva som negativa?
- Om du fick önska eller bestämma, hur skulle du då önska att samverkan borde se ut?

Metod

För insamling av det empiriska materialet har vi utfört sex kvalitativa intervjuer med polis, socialtjänst och förskola, varav två intervjuer med respektive myndighet. Vi har använt oss av gällande myndighetstexter samt forskningsrapporter och litteratur kring området samverkan och barn som far illa.

Resultat

Resultatet visar att samverkan är ett område som kräver utveckling för att fungera på ett tillfredställande sätt för alla parter. Strategier behöver upprättas och barnets behov måste ställas i centrum för samverkan. Vikten av ett förebyggande arbete är också något som bör läggas större fokus på. För ett förebyggande arbete krävs en samverkan och god kommunikation myndigheterna emellan, för bland annat att avdramatisera själva anmälan till socialtjänsten men också för att kunna möjliggöra att tidiga insatser sätts in för barnet.

Förskolan har goda förutsättningar att i tid upptäcka barn som far illa eller misstänks fara illa. Det är därför av största vikt att förskolepersonal känner sig väl förtrogna med de lagar som reglerar anmälningsplikten samt rutinerna kring samverkan om barn mellan olika myndigheter.

Förord

Vi har arbetat med det här examensarbetet under åtta veckors tid, mellan april och maj månad. Det har varit en spännande resa att få ta del av olika myndighetsutövares tal om samverkan, men också själva sammanställningen av resultatet.

Vi vill härmed tacka alla de informanter som visat sitt intresse och tog sig tid att bidra med sina erfarenheter kring ämnet. Utan er hade inte det här arbetet blivit till.

Ett stort tack vill vi också överlämna till vår fantastiska handledare och Universitetslektor Lena Fridlund vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs Universitet.

Göteborg, maj 2014

Louise och Lina

Innehåll

Inledning	1
Relevans för det pedagogiska arbetet.....	2
Syfte och problemområde	3
Litteratur och forskning	4
Myndighetstexter	4
Litteraturgenomgång.....	5
Teoretiska utgångspunkter	7
Metod	9
Val av metod.....	9
Urval	9
Undersökningsgrupp	10
Genomförande	10
Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	10
Bearbetning och analys	11
Etiska överväganden	11
Resultat och analys	12
Första fasen	12
Andra fasen	16
Samverkan för pedagogerna	16
Samverkan för poliserna	17
Samverkan för socialarbetarna	17
Diskussion	19
Metoddiskussion	19
Resultatdiskussion.....	19
Anmälan	20
Rädsla för konsekvenserna.....	20
Relationer & förtroende.....	21

Organisatoriska svårigheter	22
Förebyggande arbete	22
Utvecklingsekologisk teori.....	23
Pedagogiska konsekvenser.....	24
Vidare forskning	24
Referenslista	25

Inledning

Vi har valt att utföra en studie om samverkan kring polis, socialtjänst och förskola, i samband med att ett barn far illa – riskerar att fara illa eller på olika sätt lever under utsatta förhållanden. Vår bakgrund är att vi båda läser till förskollärare och har under vår utbildning upplevt att vi saknat en diskussion om samverkan mellan myndigheter kring barn som far illa. Det talas ofta om lagen kring anmälningsplikt men inte hur själva samverkan kring barnet i denna fråga ska fungera. Eftersom vi båda har erfarenheter kring området på olika sätt, känner vi att det är ett ämne vi båda brinner lite extra för. Med en medvetenhet över det ansvar vi bär i vår framtida yrkesroll som förskollärare, har vi valt att fördjupa våra kunskaper kring hur samverkan fungerar och hur den skulle kunna fungera. Men barn som på olika sätt far illa ligger inte enbart i vårt intresse på grund av vårt yrkesval eller andra som jobbar med barn utan alla i samhället berörs av frågan. Barn är en grupp i vårt samhälle som är särskilt utsatta eftersom de är beroende av sina föräldrar och andra vuxna i sin omgivning och när omsorgen sviktar är det samhällets skyldighet att hjälpa barnet på bästa sätt. Vägen till denna hjälp börjar med att någon uppmärksammar barnets situation, det kan vara vuxna som kommer i kontakt med barnet i sitt arbete eller privatpersoner. Oavsett bär alla ett gemensamt ansvar att ingripa när ett barn far illa och det är därför allmänhetens intresse att veta och förstå hur olika myndigheter samverkar när ett barn far illa. Det ligger också i samhällets intresse att arbeta förebyggande i form av samverkan för utsatta barn eftersom får barnet inte den hjälp och det stöd som den behöver under sin uppväxt så är risken stor att det barnet senare hamnar i ett destruktivt beteende. Då blir kostnaden för samhället på långsikt större än om man hade agerat i tid.

Vi hade önskat att med hjälp av statistik lyfta fram hur många barn som far illa, därför granskade vi under vårt förarbete flera olika rapporter bl.a. från Brottsförebyggande rådet, BRIS och Rädda Barnen för att försöka hitta siffror på hur många dessa barn kunde tänkas vara. Det visade sig att endast en minoritet av de barn och familjer som misstänks fara illa når fram till socialtjänstens kännedom (Sundell, 1997). Därav blir det svårt att uppskatta hur många barn det rör sig om, eller vilka omständigheter som påverkar att vissa barn upptäcks men andra inte (Lundén, 2004). De rapporter som redovisar statistiska undersökningar är svåra att jämföra, då kommunerna ofta har olika statistiksystem samt har svårt att definiera problemområdena (Socialstyrelsen, 2012). Det finns heller ingen nationell anmälningsstatistik i Sverige (Rädda barnen, 2012) som redogör för hur många barn som far illa. Men en studie genomförd i Stockholmsområdet visar att bara 15 % av de barn som ansågs ha sociala problem, anmäldes till socialtjänsten och när en anmälan väl skedde så hade det ofta gått en lång tid (Bengtsson & Svensson, 2006).

De olika myndigheternas uppdrag och roller är att de ska samverka utifrån barns bästa. Socialtjänsten är den myndighet som bär det yttersta ansvaret för barnets hälsa och välbefinnande och är också den instans som ansvarar för att ta emot anmälningar om ett barn misstänks fara illa. Förskolan har en betydande roll i ett barns liv och är den institution som står barnet närmast utanför hemmets miljö och har dessutom skyldighet att anmäla vid minsta misstanke om att barnet far illa på något vis. Polisen är den myndighet som oftast kopplas in först när ett brott föreligger. För att samverkan ska fungera på en optimal nivå är det av stor

vikt att de olika myndigheterna har kännedom om varandras yrkesområden och ansvarsuppgifter. Samverkan behöver också ses som ett förebyggande arbete och inte bara när skadan redan är skedd.

Ungefär 90 % av alla barn i Sverige mellan 1-5 år ingår i förskolans verksamhet (Skolverkets pressmeddelande, 2013). Därmed har förskolläraren en nyckelroll i att upptäcka när ett barn far illa. Förskollärarens agerande kan vara avgörande för barnets fortsatta utveckling, oberoende åt vilket håll. Trots lagen om anmälningsplikt, är det få fall som når fram till socialtjänsten. Vi anser att detta är anmärkningsvärt och undrar vad det beror på. Syftet med en anmälan är för att hjälpa barnet. För att förskolepersonalen ska känna det meningsfullt att lämna en anmälan till socialtjänsten, behöver de känna ett förtroende i relation till den myndighet som tar emot deras anmälan. De behöver också vara pålästa om de lagar som styr verksamheten samt anmälningsplikten. Vår uppfattning är att förtroendet för socialtjänsten ofta brister och att förskolepersonalen kanske överväger lite för länge innan de tar steget till en anmälan.

”För vuxna kan ett par år upplevas som en kort tid. För barn däremot kan ett par år få en avgörande betydelse för deras fortsatta utveckling” (Hindberg, 1999, s. 134).

Relevans för det pedagogiska arbetet

Det är förskolelärarnas skyldighet att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. För en optimal samverkan krävs ett förtroende myndigheter emellan och för förskolan är det tilliten till socialtjänsten som är övervägande, då det är den myndighet förskolan enligt lag ska överlämna anmälan till. I vilken utsträckning anmälningar till socialtjänsten görs beror på en rad olika faktorer. Vi kan utifrån tidigare forskning i ämnet dra hypotetiska slutsatser om vilka faktorer som kan påverka valet att göra en anmälan eller inte. Eftersom det är förskolläraren som arbetar närmast barnet i förskolan är det är ytterst relevant för denna yrkesgrupp att känna till processen kring en anmälan.

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka vilket innehåll talet om samverkan har bland yrkesverksamma inom förskola, socialtjänst och polis. För att komma till förståelse om detta utgår vi ifrån grundfrågeställningen; hur resonerar pedagoger, socialarbetare och poliser om samverkan? Vi har utgått från nedanstående fem centrala frågeformuleringar för att besvara vårt syfte;

- Hur ser du på samverkan mellan socialtjänst, polis och förskola?
- När sker samverkan, er myndigheter emellan?
- Hur fungerar samverkan, hur går ni till väga när ett barn far illa- misstänks fara illa?
- Var har du för egna erfarenheter av samverkan - såväl positiva som negativa?
- Om du fick önska eller bestämma, hur skulle du då önska att samverkan borde se ut?

Dessa frågeställningar kommer att ställas till samtliga pedagoger, poliser och socialarbetare. Frågorna är formulerade så att vi kan få reda på hur varje person ser på samverkan utifrån sin yrkesroll. Vi har valt att inleda med en första fråga som kan tänkas kartlägga inställningar och attityder till samverkan. Denna fråga är enligt oss väldigt viktig att belysa eftersom vi tror att den kan ligga till grund för den framtida samverkan. Ett problem som kan tänkas med att ha denna som första fråga är att några av informanterna kanske inte har någon direkt uppfattning eller erfarenhet av samverkan. Fast det är också relevant att ifrågasätta i så fall varför personen i fråga inte har samverkat. Den andra frågan syftar att ta reda på när samverkan sker, i vilka fall man tycker det är nödvändigt att samverka med andra myndigheter och vilka fall man väljer att inte samverka. Den tredje frågan är tänkt att ge oss en förståelse för hur samverkansprocessen ser ut i praktiken och med det synliggöra den. Eftersom vi intervjuar personer från olika myndigheter är det en bra fråga att ställa eftersom det ger en större helhetsbild. Den fjärde frågan berör tidigare erfarenheter och går lite in i den första frågan om inställning till samverkan, fast här syftar vi till att lyfta fram varje persons positiva såväl som negativa erfarenheter för att förstå varför det har fungerat sämre med tidigare samverkan men också för att se hur det varit när det har fungerat. Den sista frågan är en ganska öppen fråga och är en fråga vi har valt att ha för att de som arbetar med barn och samverkar med andra myndigheter är också de som sitter på den praktiska kunskapen. De är experter inom sitt område och det ger dem en möjlighet att uttrycka sina idéer som vi hoppas att de har för att kunna förbättra samverkan.

Litteratur och forskning

Inledning

Följande presenteras en sammanfattning av den forskning om samverkan kring barn som far illa samt de myndighetstexter vi har använt oss av i vår studie, vilka faktorer som möjliggör en god samverkan samt vilka hinder som finns. Tidigare forskning kring samverkan är mycket sparsam och merparten av forskningen består av Socialstyrelsens utvärderingar av olika samverkansprojekt. Forskning kring utsatta barn är också ett eftersatt forskningsområde där det saknas tillförlitlig statistik.

Myndighetstexter

Förskolan har i uppdrag enligt skollagen (SFS 2010:800) att stödja barns utveckling, men också att ge den omsorg som krävs till barn i behov av särskilt stöd (8 kap. § 2). Enligt Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 1996) ska förskola och skola erbjuda barn i behov av särskilt stöd de resurser som krävs för att tillgodose barnets behov. I regeringens proposition som presenterades utifrån barnmisshandelskommittén (Prop. 2002/03:53) lyfts särskilt barnomsorgens ansvar fram, då det är just i förskolemiljön man bör upptäcka barn som far illa eller riskerar att fara illa. Vidare belyser man vikten av förskolepersonalens kompetens i att upptäcka, stödja och hjälpa barn som far illa eller riskerar att fara illa. All personal som arbetar på förskola innefattas av lagen om anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen (SFS 2001:453) (14 kap. § 1). Lagen reglerar anmälningsskyldighet av alla myndigheter och deras anställda som kommer i kontakt med barn och unga i sin verksamhet, att genast anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa. Lagen om anmälningsskyldighet omfattar även yrkesverksamma inom enskilt bedriven verksamhet. Den anmälningsskyldige har alltid ett personligt ansvar att se till att anmälan görs, även om rutinerna kring anmälan kan se olika ut på respektive arbetsplats.

Alla myndighetsorgan och vissa andra verksamheter innefattas av offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). Detta innebär att de verksamheter och dess anställda som lagen gäller för har tystnadsplikt, och inga uppgifter eller allmänna handlingar får lämnas ut (1 kap. § 1). Offentlighets- och sekretesslagen omfattar även andra verksamhetsgrenar inom samma myndighet (8 kap. § 2). Anmälningsskyldigheten (SFS 2001:453) bryter dock mot offentlighets- och sekretesslagen myndigheter emellan. Offentlighets- och sekretesslagen kan även hävas genom samtycke. I de fall som rör barn och unga, är det vårdnadshavarna som måste lämna samtycke för att sekretessen ska kunna hävas.

Förskolans verksamhet styrs både genom skollag (SFS 2010:800) och läroplan (Lpfö98). Dessa styrdokument reglerar verksamheten och ska efterföljas. Enligt skollagen kap.8 § 9, ska barn i behov av särskilt stöd ges det stöd som krävs och det är förskolechefens ansvar att se till att stödet tillhandahålls (Skolverket, 2010). Förskolans uppdrag är att verksamheten ska utgå från ett helhetsperspektiv på barnet och barnets behov, vilket innebär att verksamheten

ska utformas så att omsorg, utveckling och lärande blir enhetlig. Förskolan ska också stötta familjerna i ansvaret om barnets fostran och utveckling (Lpfö98).

Enligt FN:s konvention om barns rättigheter (Utrikesdepartementet, 1994) är det föräldrarna som bär ansvaret för barnet och att uppfostran sker på ett sätt så att barnet utvecklas och kan utöva sina rättigheter som framgår av konventionen. När omsorgen sviktar hos vårdnadshavarna är det konventionen som ska säkerställa att staten har genomfört administrativa och sociala åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysisk och psykisk skada (5 kap.). När omsorgen över ett barn brister är det enligt socialtjänstlagen (SFS 2001:453) kommunen som bär det yttersta ansvaret för att säkerställa barnets trygghet och välbefinnande (2 kap. § 1). Detta styrks tydligare i 5 kap. § 1, som reglerar socialtjänstens ansvar över att barn växer upp under trygga förhållanden och särskilt när omsorgen brister hos vårdnadshavarna. Vidare ansvarar de över att besöka verksamheter för att informera i ett förebyggande syfte samt att samverka kring barn som far illa- riskerar att fara illa med olika verksamheter som kommer i kontakt med dessa barn.

Polisen har i uppgift att upprätthålla ordning och säkerhet i samhället samt erbjuda allmänheten skydd och annan hjälp. Bland polisens arbetsuppgifter ingår att ingripa då ett brott föreligger- misstänks föreligga (SFS 1984:387). De fall där polisen ska kopplas in, är de när vårdnadshavare bryter mot Föräldrabalken (SFS 1949:31). Lagen fastställer alla barns rätt till att leva under trygga omständigheter, god fostran, bli behandlade med respekt och får enligt lagen inte bli kroppsligt bestraffade eller kränkta på annat sätt (6 kap. § 1).

Polisen har enligt polislagen (SFS 1984:387) en skyldighet att samverka med andra myndigheter och verksamheter som berör polisverksamheten. Ett särskilt ansvar har de att samverka med socialtjänsten och så fort som möjligt informera dem om uppgifter som kan kräva insatser från socialtjänsten sida (§ 3). Polisen innefattar som alla andra myndigheter lagen om anmälningsskyldighet (SFS 2001:453). I de fall där en tjänsteman avsiktligt eller av oaktsamhet inte anmäler till socialtjänsten när ett barn far illa eller riskerar att fara illa, begår denne tjänstefel och bryter då mot Brottsbalken (SFS 1962:700) 20 kap. § 1 och riskerar böter eller fängelse upp till två år.

Litteraturgenomgång

Det finns ingen tydlig definition av ”barn som far illa”. Begreppet ”barnmisshandel” används ofta i de fall då ett barn utsätts för fysiskt eller psykiskt våld, och sexuella övergrepp. I dessa sammanhang brukar man använda uttrycket ”barn som far illa”. Barnmisshandelskommittén har bestämt att alla vuxnas våld och sexuella övergrepp mot barn, ska definieras som barnmisshandel (SOU 2001:72). Sundell, Lundström, Sjöberg & Wettergren (1992) talar inte bara om de barn som blir utsatta för fysiskt eller psykiskt våld och sexuella övergrepp, utan också om de barn som vanvårdas genom att de exempelvis inte får tillräckligt med föda, lider av bristande hygien, växer upp med känsloloka och psykiskt sjuka föräldrar etc. Han benämner dessa barn i sin rapport som ”utsatta barn”. Alla verksamheter och deras anställda som kommer i kontakt med barn, innefattar lagen om anmälningsplikt. Det betyder att man som tjänsteman har både ett enskilt och ett gemensamt ansvar att genast anmäla till socialtjänsten vid misstanke att ett barn far illa. Enligt forskning har det visat sig att många

upplever svårigheter i att göra en anmälan till socialtjänsten. Två studier utförda av resursförvaltningen för skola och socialtjänst, visar att många undviker eller låter det gå en lång tid innan de gör en anmälan om ett barn far illa eller misstänks fara illa. Orsakerna till att anmälningar görs sent eller inte alls beror dels på okunnighet om lagstiftningen, men också om att personalen upplever att de själva kan lösa problemen eller att de ska lösa sig själva med tiden. Andra skäl har visat sig vara att många känner brist på tillit i relation till socialtjänsten och tror att en anmälan bara kommer förvärra situationen för barnet. Många upplever en rädsla för konsekvenserna av en anmälan då de känner lojalitet med föräldrarna etc. (Hindberg, 1999).

I en rapport utförd av socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att kartlägga anmälningsstatistik kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa, visar det sig att det rör sig om stora skillnader mellan kommuner beträffande antalet barn som anmäls till socialtjänsten. Studien visar att den yrkesgrupp som anmäler i första hand är polisen följt av skola/förskola, därefter hälso- och sjukvården. Antalet anmälningar under 2010, uppgick till cirka 60 000 barn över hela Sverige. Polisanmälningar om misshandel av barn mellan 0-6 år har ökat, och då särskilt mycket under år 2005-2009. Ökningen av anmälningar om barnmisshandel kommer främst från skola/förskola, socialtjänst och föräldrar. De anmälningar som kommer från skola/förskola når fram till polisen främst genom socialtjänsten, då det är den instans man oftast lämnar anmälan till. Trots att det saknas nationell anmälningsstatistik om anmälningar till socialtjänsten så kan man se ett samband med insatserna för att stärka anmälningsplikten, och antalet ökade anmälningar till socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2012).

Med samverkan avses ett gemensamt arbete från olika aktörer som strävar mot samma mål (Socialstyrelsen, 2011). Det är ett samhälleligt ansvar när ett barn far illa, och för dessa barn krävs en samverkan mellan förskola, skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis (Socialstyrelsen, 2014). Samverkan ska formas ur ett barnperspektiv med fokus på barnets bästa och inte på verksamheten. Barnets behov ska stå i centrum och barnets rättigheter ska försvaras (Jacobsson & Lundgren, 2013).

Det finns ingen allomfattande kännedom om hur samverkan har utvecklats eller fungerar mellan verksamheter som berör barn som far illa- riskerar att fara illa. Forskning om samverkan är ett område under utveckling. De flesta studier handlar främst om organisering av samverkan och processen för samverkan. Under de senaste tio åren har det upprättats flera nationella utvecklingsarbeten för att få igång och stödja samverkan kring barn som far illa- riskerar att fara illa. Olika utvärderingar om samverkansprojekt visar på tre faktorer som krävs för en god samverkan; styrning, struktur och samsyn. För en funktionell samverkan är det av vikt att de olika organisationerna har tydliga mål och att de också har kännedom om varandras uppdrag och verksamhetsområden. Socialtjänstens uppdrag står beskrivna i lagtexter och andra styrdokument men för många andra organisationer kan uppdragen vara mer otydliga. Otydliga uppdrag kan leda till problem med gränsdragning om vilken organisation som bär ansvaret för olika åtgärder (Socialstyrelsen, 2013). Lundgren (2006) benämner i sin avhandling riskerna med samverkan som exempelvis att den enskilde tjänstemannens förmåga att ta egna initiativ kan avta och när samverkan brister finns det en risk att orsakerna läggs på enskilda personer.

Den offentliga verksamhetens utveckling till sektorisering har lett till stora vinster men också stora problem på det organisatoriska planet kring samverkan. På samma gång pågår en ökande professionalisering bland de angelägna yrkesgrupperna, genom krav på akademisk examen, legitimation och fordran om vetenskaplig grund inom verksamheten. En ökad professionalisering bland yrkesgrupperna innebär en ökad kompetens inom verksamheten men det leder också till nya svårigheter för att samverkan ska kunna upprätthållas (Danermark, 2004). Vikten av samverkan framhålls regelbundet både från fältet och i olika utredningar, de står skrivna i verksamhetsplaner och olika policydokument (Hindberg, 1999). En studie utfördes i Stockholmsområdet för att undersöka socialtjänstens samverkan kring barn som far illa i förskolan. Enligt undersökningen påvisades ett missnöje hos hälften av de föreståndare som hade samverkat med socialtjänsten i samband med att en anmälan gjorts. Missnöjet grundade sig i avsaknaden av en kontinuerlig kontakt mellan socialtjänst och förskola under utredningstiden. I de fall där föreståndarna valt att inte göra en anmälan var de flesta av cheferna medvetna om att barnet verkligen far illa. Skälet till att de valde bort att anmäla till socialtjänsten var bland annat att de ansåg att en anmälan inte skulle gynna familjen, utan att de istället från förskolans sida ville hjälpa familjerna själva (Sundell et al., 1992).

Trots en medvetenhet om betydelsen av ett förebyggande arbete och tidiga insatser kring barn som far illa, så är det ofta detta område som bortprioriteras när resurserna i samhället avtar. Förebyggande arbete är en komplex uppgift som kräver särskilda kompetenser, metoder och en välarbetad strategi. Det krävs metodiska och långsiktiga insatser för att ett förebyggande arbete ska ge resultat. Detta ställer krav på både personal, ledning och politiker. Men de tidiga insatserna bör inte bara ses ur ett låntidsperspektiv, det är också viktigt med kortsiktiga mål, som att barn ska få växa upp under så goda förhållanden som möjligt (Hindberg, 1999).

Teoretiska utgångspunkter

Teorin utgår från omvärldens samspel med individen. Man ser inte enbart på individen som föränderlig utan även miljön kring individen. Dessa faktorer finns dels hos individen själv men även i individens livsmiljö. Samhälleliga faktorer utformar till stor del den miljö som kretsar kring individen. Exempel på sådana faktorer är politiska beslut som reglerar hur resurserna ska fördelas och detta påverkar i sin tur individens livsmiljö. Perspektivet på barns utveckling i samspel med omvärlden kallas ibland för utvecklingsekologi (Brodin & Lindstrand, 2010).

Brodin & Lindstrand (2010) refererar till Bronfenbrenner som använder beteckningarna mikro, meso, exo och makrosystem för att skildra miljöns samspel med barnet. Detta synsätt betyder att sammanhanget mellan de olika systemen kan vara styrande för förståelsen av hur olika faktorer i ett barns tillvaro binder samman, särskilt i de fall när ett barn far illa och är i behov av särskilt stöd från skolan (Brodin & Lindstrand, 2010). Enligt den utvecklingsekologiska teorin kan inte en enskild påverkansfaktor ses som avgörande för ett särskilt utvecklingsförlopp hos barnet. Barns utveckling ses ur ett perspektiv där både samhälleliga och familjemässiga faktorer samverkar och bidrar med lika stor inverkan på

barnets utveckling (Bronfenbrenner, 1979). Utvecklingen sker under ett komplicerat samspel mellan barnets personlighet och miljöns utformning.

Den kulturella ställningen i barnets livsmiljö spelar stor roll för förmågan att hantera situationer på ett utvecklingsbart sätt från barnets ståndpunkt. Barnets kulturella livsmiljö kan verka som ett kapital med olika betydelse för olika sammanhang. Om man ser till de olika system som ett barn rör sig mellan kan man skapa en bättre förståelse för barnets utvecklingsmöjligheter. Brodin & Lindstrand (2010) refererar till Bronfenbrenner när de belyser betydelsen av en god kommunikation mellan de olika systemen och han pekar särskilt på vikten av förståelse och kontakt mellan de olika meso- miljöerna när ett barn befinner sig i skolsvårigheter.

Metod

Val av metod

Vårt syfte med studien är att undersöka hur polis, förskolepersonal och socialarbetare resonerar kring samverkan om barn som far illa. För att kunna besvara vårt syfte har vi valt att använda oss av samtalsintervjuundersökning som metod. Detta är enligt Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud (2012) en metod som är fruktbar då man vill ta reda på hur människor själva uppfattar sin värld och när man vill ta reda på hur ett fenomen gestaltar sig. Vi vill undersöka hur informanterna resonerar kring samverkan och att välja samtalsintervju som metod menar Esaiasson et al., (2012) ger goda möjligheter att få fram oväntade svar och att en viktig fördel är att man vid behov kan ställa följdfrågor. Vidare beskriver Esaiasson att en serie samtalsintervjuer skulle kunna utveckla forskningen genom att tillföra nya idéer. Nackdelen med intervju som metod kan dock vara den att missuppfattningar kan uppstå hos informanten men också från intervjuarens sida under intervjun. Det finns alltid en risk att informanten vill vara till lags och ger det svar denne tror att intervjuaren vill höra (Stukát, 2011). Vi hade också kunnat använda oss av frågeundersökning som metod i form av enkäter, där informanterna själva fyller i svaren skriftligt i ett frågeformulär och returnerar det till forskaren (Esaiasson et al., 2012). Denna metod kan vara effektiv då man kan nå ut till ett större antal informanter, eftersom enkäterna går att skicka ut som massmejl till ett stort antal informanter. Det kan dock vara tidkrävande, dels genom tidsåtgången från det att forskaren har skickat ut enkäterna till det att informanten svarat och returnerat formuläret.

Urval

Vi har valt att intervjua sex yrkesverksamma personer som arbetar inom samma distrikt, utifrån principen om centralitet. Med centralitet avses att vi har valt intervjupersonerna med utgångspunkt i deras position och att de förväntades omfatta en bred kunskap som var nödvändig för att resonera kring samverkan mellan berörda myndigheter. Denna urvalsprincip är enligt Esaiasson m.fl. den vanligaste då man genomför en informantundersökning. Vi hade kunnat intervjua en större grupp informanter inom de aktuella yrkesområdena för att få en tyngre vetenskaplig grund att stå på. På samma sätt hade vi också kunnat använda oss av informanter från olika förgreningar inom respektive myndighet. Men inom den tidsramen vi hade att rätta oss efter, var vi tvungna att begränsa antalet intervjuer samt yrkesområden för vår studie. Med utgångspunkt från vårt valda problemområde och våra problemformuleringar, tedde det sig naturligt att vända oss till professionella förskollärare verksamma inom förskolan. Vi valde att vända oss till förskollärare, eftersom de har ett brett kompetensområde och därmed också ett större ansvar för förskolebarnens trygghet och välbefinnande. Polisen kom vi i kontakt med genom att vi medvetet valde att vända oss till barn och ungdomsroteln. Vi utgick ifrån att de skulle kunna tillhandahålla oss ett djupare erfarenhetsutbyte som rör polisarbetet kring barn. Polisen hänvisade oss vidare till en socialarbetare de själva samverkade med. Socialarbetaren i sin tur hänvisade oss vidare till ytterligare en person inom samma myndighet som kunde tänkas ställa upp för en intervju. Vi blev då hänvisade till vår

andra informant inom socialtjänsten som i huvudsak arbetade med barn. Den här typen kontaktöverföring beskriver Esaiasson et al., (2012) som snöbollsurval, när en informant pekar vidare till en annan informant.

Undersökningsgrupp

Undersökningsgruppen består av:

Två förskollärare som båda är yrkesverksamma inom förskoleverksamheten, två poliser som arbetar på barn och ungdomsroteln samt två socialarbetare som arbetar med barn och ungdomar.

Genomförande

Vi förberedde oss för intervjuerna genom att utifrån vårt syfte med undersökningen bestämma våra intervjufrågor med utgångspunkt från *Metodpraktikans* intervjuguide (Esaiasson et al., 2012). Vi valde att formulera korta och enligt vår bedömning lättförståliga intervjufrågor, för att göra det tydligt för informanten vad det är vi frågar efter. Följt av detta läste vi på om de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2011) för en intervjuundersökning. Vid första kontakten med informanterna informerade vi om syftet med undersökningen och hur många frågor vi hade att ställa, detta för att ge informanten en uppfattning över intervjuens omfattning, för att kunna förbereda sig tidsmässigt. På plats för själva intervjun informerade vi om de forskningsetiska principerna intervjun baseras på och att intervjun skulle ljudinspelas. Alla informanter intervjuades på sina arbetsplatser, förutom en pedagog, som intervjuades per telefon. Intervjuerna pågick under allt mellan 20 till 40 minuter. Som hjälpmedel valde vi att ljudinspela alla intervjuer, förutom den informant som intervjuades per telefon. Genom tidigare erfarenheter upplever vi att detta hjälpmedel fungerar bäst under en intervjusituation. Intervjuaren kan fokusera helt på informanten och dennes svar istället för på skrivandet, detta ger ett bättre samtalsflöde.

Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Arbetets reliabilitet bedöms utifrån kvalitén på forskarens mätinstrument (Stukát, 2011). Vi har använt oss av samtalsintervjuundersökning som mätinstrument. Reliabiliteten av en sådan undersökning kan givetvis diskuteras. Vi anser att frågorna utformades på ett enkelt och lättbegripligt vis, men vi bär också med i medvetandet att resultatet kan ha sina reliabilitetsbrister. Vad som är lättbegripligt för oss behöver inte betyda densamma för informanten. Det finns alltid en risk att informanten kan ha missuppfattat någon fråga, och det innebär att undersökningen får en låg reliabilitet. Det kan också uppstå missuppfattningar från respondentens sida, att intervjuaren helt enkelt feltolkar svaren. Men eftersom vi transkriberade våra inspelningar samma dag som de utfördes och att vi dessutom presenterat resultatet i form av direktcitat, så tror vi att den reliabilitetsbristen är liten. Vi tror att resultatet hade blivit densamma om undersökningen utfördes på nytt av andra forskare.

Ett arbetes validitet mäts utifrån om forskaren har mätt det den avsåg att mäta (Stukát, 2011). Våra avsikter med undersökningen var att ta reda på vilket innehåll talet om samverkan har bland olika myndigheter. Vi anser att intervjufrågorna baserades utifrån samverkan och gav

informanten en frihet att diskutera öppet om de egna erfarenheterna av ämnet. En möjlig felkälla kan vara den att informanten lämnar oärliga svar, exempelvis att informanten vill vara intervjuaren till lags eller att man inte vill tillkännage sina egna brister (Stukát, 2011). En sådan validitetsbrist är svår att identifiera, men den bör ändå diskuteras.

Det kan inte dras några generella slutsatser baserat på undersökningens resultat, då vi endast intervjuat sex personer varav två från respektive myndighet. Vi är medvetna om att en liten undersökningsgrupp påverkar undersökningens generaliserbarhet (Stukát, 2011). Men vi kan dock se ett mönster och en röd tråd, dels genom vårt resultat i sig men också genom tidigare forskning om ämnet. Mycket av det vi kom fram till i vårt resultat, kunde vi återfinna i tidigare forskning.

Bearbetning och analys

Vi började bearbetningen av vårt insamlade material efterhand som den samlades in. Intervjuerna utfördes på olika dagar under två veckors tid och de transkriberades samma dag som de genomfördes. Fördelen med detta tillvägagångssätt är att man har samtalsintervjun färskt i minnet, för att minimera riskerna att missuppfatta vad informanten menade och sade. Transkriberingen gick till på så vis att vi spelade upp ljudinspelningen samtidigt som vi skrev ner svaren. Intervjuerna avidentifierades under transkriberingen för att försvåra en eventuell spårning av källorna och våra inspelningar raderades efter transkriberingen. För att analysera vårt material så effektivt som möjligt, har vi valt att använda oss av kvalitativ textanalys under bearbetningen. Med kvalitativ textanalys menas, att man plockar ut de mest väsentliga delarna efter en grundlig läsning av texten (Esaïsson et al., 2012). När vi var färdiga med textanalysen, sorterades intervju svaren in i varje yrkesgrupp för sig, detta för att göra det mer lättöverskådligt för oss när vi i resultatdelen sammanfattar informanternas svar efter yrkeskategori. Vi började söka efter litteratur och forskning parallellt med intervjuerna. Vi sökte litteratur och forskning på Gunda och Google samt genom referenslistor från olika rapporter och studier.

Etiska överväganden

Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2011) inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning som beskriver att forskningen har fyra huvudkrav. Dessa fyra krav har informanter informerats om innan intervjun påbörjades. Det första forskningskravet är informationskravet, som innebär att deltagandet är frivilligt och att intervjun när som helst kan avbrytas. Det andra kravet är samtyckeskravet, som betyder att informanten har rätt att bestämma om hur länge och på vilka villkor som informanten deltar under. Det tredje kravet är konfidentialitetskravet och berör området sekretess och offentlighet. I vår studie har vi inte behandlat några personuppgifter och informanterna är heller inte identifierbara. Det sista kravet är nyttjandekravet som betyder att det material som samlas in enbart kommer att användas i forskningsändamål samt att materialet senare kommer att förstöras.

Resultat och analys

Första fasen

Inledning

Resultatet presenteras med utgångspunkt i våra intervjufrågor och under varje frågeställning redovisas varje yrkesgrupps svar i form av längre representativa citat. Alla citat är informanternas ord ordagrant, utan omformuleringar från vår sida. Varje yrkesgrupp har bidragit med svar under varje frågeställning men antalet presenterade svar per yrkesgrupp varierar. Anledningen till detta är för att en del informanter ur samma yrkesgrupp har uppgett liknande svar, därför vill vi undvika upprepningar under en och samma fråga. En del yrkesgrupper har fått presentera flera svar under samma fråga på grund av att vi anser att båda svaren är av lika stor vikt för att besvara studiens syfte.

Hur ser du på samverkan mellan socialtjänst, polis och förskola?

Det som både polis och pedagoger uttrycker är att de inte ser någon direkt samverkan mellan verksamheterna. Den ena pedagogen uttrycker erfarenheter av samverkan med socialtjänsten i samband med anmälan om barnmisshandel, medan den andra förskolläraren aldrig ansett sig behöva samverka med socialtjänsten i sitt yrke.

”Just förskolan har vi ingen samverkan kring... Vi samverkar kring grundskolan år 7-9, eftersom det är där det händer mest. I mitt område där jag ansvarar för börjar man få in lite yngre barn ner till mellanstadiet” (Polis).

”I mina 20 år har jag aldrig haft kontakt med polisen, jag vet inte vilka fall man tar in polisen. Det jag skulle kunna tänka mig är i få fall om en förälder är påverkad och hämtar barnet, men det är inget jag själv har upplevt. Det är ändå bra att man vet att polisen finns till hands... Socialtjänsten har jag varit i kontakt med två gånger för anmälan om misshandel där vi såg tydliga tecken på barnet” (Pedagog).

”Jag har aldrig upplevt någon samverkan själv med dem, så jag vet inte hur det skulle se ut om det blev aktuellt med en samverkan... Vi har handlingsplaner hur vi ska gå tillväga men jag har aldrig behövt använda mig utav dem” (Pedagog).

”... Utifrån det jag har ansvar för så samverkar vi med; skola, socialtjänst, polis och fritid... Det är nödvändigt för att uppnå resultat kring individen och samverkar vi så vet vi vad alla gör...”(Socialarbetare).

”För det första så vet jag inte riktigt hur jag ska ta in polisen i det här men samverkan generellt sett mellan socialtjänst och förskola är ju dels en skyldighet för oss, det är alltid en skyldighet för oss att samverka och det har ... effekter för båda verksamheterna. Så jag tänker självklart att det är jätteviktigt och att man ska eftersträva att utöka samverkan. I varje ärende ska man eftersträva en utökad samverkan. När det gäller polisen i samverkan med mindre barn och det förekommer våld eller kriminalitet i familjen så är det klart att det kan vara viktigt att ha med polisen, det är viktigt att ha med dem i när sådant förekommer”(Socialarbetare).

Av informanterna ifrån socialtjänst framkommer det genom deras olika uppdrag att deras samverkan med förskola och polis ser olika ut. Den ena informanten säger sig samverka med

polis men inte med förskola, medan den andra informanten säger sig samverka med förskola men inte med polis, men uttrycker ändå ett behov av samverkan med polismyndigheten.

När sker samverkan, er myndigheter emellan?

Båda poliserna uttrycker att de samverkar med skola och socialtjänst i sitt dagliga arbete medan de samtidigt hävdar att de inte samverkar med förskola. Pedagogernas gemensamma erfarenhet är att det inte finns någon regelbunden samverkan med vare sig polis eller socialtjänst. Båda pedagogerna uttrycker ett behov av samverkan med framförallt socialtjänst, i form av en personlig kontakt dit de kan vända sig med frågor och funderingar, samt möjligheter att ta del av föreläsningar om anmälan och processen runt den. En av pedagogerna säger sig vara rädd för att anmäla.

”Det sker i linje med det dagliga arbetet, när vi tar en ungdom under 18 år tar vi alltid kontakt med socialtjänst och föräldrar. Sen sker det på fast basis genom möten med cheferna i området. Just förskola har vi ingen samverkan kring” (Polis).

”Samverkan och samverkan, vi har alla en lapp med socialtjänstlagen. Men det hade vart bra om någon kom och föreläste om hur det gick till med en anmälan och processen... Alla är rädda för att anmäla... vilka konsekvenser är det för att anmäla?” (Pedagog).

”... Vi har ingen kontakt med socialtjänsten i förebyggande syfte. Vi har ju barn med skyddad identitet så där kanske socialtjänsten borde vara inkopplad då. Jag vet ingenting förutom att jag ska ta hand om det här barnet. Det hade varit bra och veta vem jag ska ringa om någonting händer” (Pedagog).

”För vår del sker det när det görs en biståndsansökan nere på socialkontoret och det blir ett uppdrag för oss” (Socialarbetare).

Socialarbetarna har skilda arbetsområden därav varierande erfarenheter rörande samverkan med polis och förskola. Den ena informanten från socialtjänsten menar att det sällan sker någon samverkan med polis men däremot regelbundet med förskola. Den andra informanten från samma myndighet samverkar främst med grundskola och polis.

Hur fungerar samverkan, hur går ni tillväga när ett barn far illa- misstänks fara illa?

Polisen samverkar med socialtjänsten kring barn i de fall då ett brott föreligger och under sådana omständigheter gör polisen en anmälan till socialtjänsten. I de fall ett barn far illa eller misstänks fara illa, är pedagogerna hänvisade till handlingsplaner som anvisar personalen att vända sig till förskolechefen som ansvarar för att fatta vidare beslut om åtgärder och handlingar.

”Det beror på vilket sätt de far illa. Är det ett brott så finns särskilt utbildade barnutredare som sköter förhören med barnen. Därtill så kontaktas socialtjänsten och en anmälan görs till dem. De kan också naturligtvis vara med vi förhören av unga, både offer och gärningsmän” (Polis).

”I första hand ska vi gå till chefen och där samankallar hon och för en dialog med pedagogerna och sen kanske hon pratar med barnet eller tittar på barnet, det beror helt på vad det gäller. Sen tar

hon hit föräldrarna till samtal med pedagogerna och diskuterar det som har hänt och sen får hon gå vidare till vad det nu mynnar ut till” (Pedagog).

”Man går via handlingsplanen, där finns det telefonnummer till socialtjänst och polis” (Pedagog).

”Vi har en grupp som träffas en gång per termin och det är runt barn i riskzonen 0-6 år, tillsammans med läkare, specialpedagoger, förskollärare, förskolechefer, BVC, MVC, socialarbetare från olika instanser inom socialtjänsten, men även andra personer som har någon form av anknytning till barnet” (Socialarbetare).

”Vi utgår ifrån barnens behov och föräldrarnas beskrivning, ofta resulterar det i att man säger att det är någonting som inte fungerar i kommunikationen med förskolan, barnen kommer hem gråtande och så där då. Då kommer vi överens om att träffa förskolan tillsammans med en förälder och vi hjälper till att formulera en slags målsättning i deras samarbete, det är ofta det vi gör. Att utforska var någonstans problematiken ligger, föräldrar- förskola tillsammans” (Socialarbetare).

Av socialtjänsten framgår det att de samverkar under så kallade ”Barn i riskzons möten” (BIR). Under dessa möten träffas olika yrkesprofessioner för att nätverka kring barn som lever under någon form av problematik. Socialtjänsten uttrycker att de samarbetar med fokus på föräldrar- förskola, gemensamt.

Vad har du för egna erfarenheter av samverkan- såväl positiva som negativa?

Det som poliserna lyfter fram som positivt kring samverkan är samarbetet med skolan. De upplever att personal från skolan inte håller lika strikt på sekretessen när det gäller att lämna ut uppgifter om en elev. Å andra sidan beskriver polisen samarbetet med socialtjänsten som problematiskt, de uttrycker att socialtjänsten är svåra att komma i kontakt med samt att de håller strikt på sekretessen när det rör information kring en individ. Polisen menar också att föräldrarnas misstro gentemot polisen kan komma i kläm under deras arbete.

”En dålig och otydlig organisation innebär att samverkan fungerar tillfälligtvis mellan enskilda individer men inte generellt. Dessutom kan en sådan organisation innebära att pedagogerna är oklara över mål och målstyrande dokument. Personal som i mötet med föräldrar av någon anledning inte kan ta sitt ansvar för att skapa ett konstruktivt möte, detta resulterar i att samverkan krakelerar eftersom samarbetet med föräldern inte fungerar för en part. Ifrågasättande av socialtjänstens syfte och funktionalitet därmed också meningen med att göra anmälan gällande oro för ett barn, man menar att en sådan anmälan bara försämrar kontakten mellan personal – föräldrar” (Socialarbetare).

”Att bli ombedd av förskolechefer att hålla i utbildningar samt föreläsningar för personal gällande funktionalitet i bemötandet av föräldrarna och realisera beskrivningarna i måldokumenterna med fokus på hur man kan bemöta psykosocial problematik, hur socialtjänsten fungerar etc. Att delta i föräldrasamtal i förskolan som rådgivande för föräldrar och personal avseende hur man skulle kunna gå vidare med ett specifikt problem. BIR – barn i riskzonsmötena som syftar till kännedom av varandras verksamheter samt utveckling av samverkansmetodik, dessutom personkännedom” (Socialarbetare).

”Med skolan fungerar det bra, vi har mest problem med socialtjänsten och deras sekretess då, dem hänvisar ofta till den och är lite mer strikta med det. Sen kan föräldrarna skriva på en fullmakt så att vi kan bryta sekretessen då. Men ibland kan det strula när föräldrarna känner misstro gentemot polisen, många föräldrar här i förorten känner misstro mot myndigheterna. Sen är socialtjänsten

dels rätt så svår att få tag på och sen är det inte alltid man får ut så mycket information då. Skola fungerar bra, vi kan prata ganska fritt med skola och rektorer och även kuratorer” (Polis).

”Jag har bara varit i kontakt med socialtjänsten två gånger och det var när jag gjorde anmälan om barnmisshandel... den första anmälan kostade mig mycket pengar och oro... under tre månaders tid förstörde den min bil och allt fick jag betala själv, självrisk, fyra lånebilar förstördes... det slutade med att barnet plockades från förskolan... vid det andra tillfället när jag anmälde... pratade jag med min chef och sa att jag ville anmäla föräldern men det ville inte chefen göra... det slutade med att jag ändå anmälde föräldern... blev konfronterad av föräldern... barnet bytte förskola... jag kommer aldrig göra en anmälan igen” (Pedagog).

”Positiva är när man får till ärenden där det blir tydligt att samverkan fungerar ... svårigheter är när många anser att dem inte har tid eftersom att du måste få ihop mötestider där alla kan komma, alla har rätt mycket på sitt område...” (Socialarbetare).

Socialtjänsten betonar det positiva i att få hålla i utbildningar för personal och föräldrar på förskolorna, delta som rådgivare under föräldrasamtal samt samverkansmöten kring barn i riskzonen (BIR). En av socialarbetarna anser att det ibland kan vara svårt för skolan att avsätta tid för samverkansmöten, då de har ont om både tid och resurser. En av pedagogerna uttrycker sig i negativ bemärkelse rörande anmälan om barn som far illa till socialtjänsten. Pedagogen uttrycker ett lidande genom stora kostnader både ekonomiskt och emotionellt i samband med anmälan.

Om du fick önska eller bestämma, hur skulle du då önska att samverkan borde se ut?

Poliserna uttrycker en önskan om en större öppenhet myndigheterna emellan, för att främja arbetet med samverkan. Både socialtjänst och pedagoger vill se ett tydligare samarbete i form av personlig kontakt emellan myndigheterna, öppna forum där man kan mötas för att rådgöra med varandra.

”Jag skulle önska att vi socionomer skulle ha större ansvar för kontakten med ett antal förskolor var, detta skulle innebära en bättre personkännedom. Min erfarenhet säger att det är viktigt för en god samverkan. Att vi var mer tillgängliga för förskolan i olika sammanhang, till exempel att vi kunde delta i vissa barnkonferenser, föräldrasamtal etc. Vi räcker inte till att jobba på samma sätt som jag beskrivit tidigare mot alla förskolor och vi kan inte längre prioritera några” (Socialarbetare).

”Att socialtjänstens återkoppling till förskolan vore bättre, till exempel efter anmälan, men också i andra sammanhang, naturligtvis med föräldrarnas godkännande. Att anmälan till socialtjänsten avdramatiserades och att syftet; att optimera barnets miljö och utveckling stod i fokus. Att barn i riskzonsmötena (BIR) fortsätter att fungera som en plattform för en god samverkan mellan berörda parter i stadsdelen” (Socialarbetare).

”Mer öppenhet, så skulle uppgifter komma ut under ett möte kring den ungen som inte borde komma ut, så tror jag ingen skulle använda sig av den informationen i ett annat syfte. Mer öppenhet och att det inte ska ligga så mycket prestige i grejer att man som rektor kanske inte vågar prata öppet om problemen på sin skola av rädsla att man ska se ner på denne” (Polis).

”... på föräldramöte kan socialtjänst ge information till föräldrar om anmälningsplikt osv samt lagar som skyddar barnen och får föräldrarna att förstå. Om jag anmäler nästa gång så vill jag ha garanti att mitt namn inte står i papprena. Garanti ekonomiskt och fysiskt. Det ligger inte på mina axlar att ta ansvar för barnet förutom på förskolan, det är socialen för det har inte ingått i min utbildning...” (Pedagog)

”Tidigare för två år sedan hade vi en socialsekreterare som var kopplad till varje skola och förskola och det var ett förebyggande arbete... de var med på deras teammöten där man snabbt kunde lyfta in oro... det var ett jätte förebyggande arbete... de har ingen personlig kontakt som dem kan ringa, då får man gå igenom en växel...” (Socialarbetare).

Socialtjänsten framhåller betydelsen av en personlig kontakt med förskolan som ett förebyggande arbete. En pedagog menar att anmälan till socialtjänsten borde kunna göras anonymt för att garantera skydd till den som anmäler och att ansvaret för barnets trygghet utanför förskolan inte ingår i uppdraget som förskollärare.

Andra fasen

Inledning

I det följande kommer vi att redovisa varje yrkesgrupps tal kring samverkan. Innehållet kommer att redovisas med utgångspunkt i analysens frågeställningar; hur olika myndighetsutövare resonerar om samverkan, hur samverkan ser ut idag samt hur olika myndigheter önskar att den borde se ut. Texten kommer att varvas både med gamla och nya citat från informanterna som inte tidigare redovisats under intervjutexten.

Samverkan för pedagogerna

Vad som framgår av pedagogernas resonemang kring samverkan är den att de är medvetna om anmälningsplikten och förskolans handlingsplan rörande anmälan till socialtjänst när ett barn misstänks fara illa. Men det existerar dock ingen samverkan i någon form med vare sig polis eller socialtjänst. Vad gäller kontakt med polis ser inte pedagogerna någon relevans i det förutom om det skulle uppstå problem, som att en förälder kommer berusad till förskolan. Båda förskollärarna uttrycker en önskan om en samverkan mellan myndigheterna, där exempelvis polis och socialtjänst kan komma ut på förskolorna och delta på föräldramöten etc. för att informera föräldrar och personal om förhållanden kring anmälan till socialtjänsten och hur händelseförloppet kan se ut efter en anmälan ”Vi alla har en lapp med socialtjänstlagen. Men det hade varit bra om någon föreläste om hur man anmäler och processen”.

En av pedagogerna berättar om sina erfarenheter i samband med anmälan om barn som far illa till socialtjänsten. Pedagogen blev utsatt för trakasserier och vandalisering under flera månader efter händelsen och ifrågasätter skyddet för den som anmäler ”Om jag anmäler nästa gång, vill jag ha garanti att mitt namn inte står i papprena. Garanti både ekonomiskt och fysiskt”. Pedagogen uttrycker en rädsla för att anmäla fortsättningsvis och menar på att där måste finnas skydd och säkerhet för den som anmäler ”Alla är rädda för att anmäla, vilka konsekvenser är det för att anmäla? Hur hanterar man för att pedagogen också ska må bra och inte komma till skada vid en anmälan?”. En annan pedagog uttrycker att denne skulle ”dra

sig” från att kontakta myndigheten om ett barn exempelvis inte skulle bli hämtat från förskolan. Pedagogerna menar att hade man varit bättre informerad om förloppet och att barnet skulle bli omhändertaget på ett tryggt och säkert sätt, skulle man kanske haft en annan inställning ”Hade det funnits ett samarbete så hade man ju kunnat ta upp sådana saker”.

Av pedagogernas diskurs framkommer det också att det inte är helt enkelt att stå upp för ett barns rättigheter när man inte har chefens stöd. En händelse som beskrivs under intervjun då ett barn tydligt uppvisade tecken på att den var utsatt för fysiska övergrepp och pedagogerna gjorde en anmälan till socialtjänsten. Men under en konfrontation av föräldern valde chefen att ta föräldrarnas parti.

Samverkan för poliserna

Polisen samverkar främst med äldre barn mellan årskurs 7-9, men menar på att de nu börjar arbeta lägre ner i åldrarna redan på mellanstadiet. En polis uttrycker att de samverkar med förskolan och lågstadiet när det rör sig om studiebesök på skolorna, då de åker ut och pratar med barn och elever;

”Jag har varit lite mer i kontakt med yngre för jag har varit i skolor, för det skriks mycket efter poliser i skolor så då har jag varit på några och då har jag varit nere i åldrarna på förskolor och år 1-3 som tycker det är väldigt kul att få träffa poliser”.

De involveras bara kring barn och ungdomar då det föreligger ett brott, och då utreder de på uppdrag av socialtjänsten. Är barnen under 12 år samverkar polisen främst med skolan och därefter lämnas uppgifterna vidare till socialtjänsten. Det polisen uttrycker som problematiskt under samverkan med myndigheter är socialtjänstens sekretess och i den frågan är det föräldrarna som har den yttersta makten om de väljer att skriva på fullmakt eller inte. Polisen framhåller även problematiken här med att föräldrar ofta känner en misstro gentemot polisen och att detta försvårar deras arbete med minderåriga. Vidare menar polisen att socialtjänsten ofta är svåra att komma i kontakt med och lämnar inte ut så mycket information. Polisen uttrycker att de upplever kontakten med skolan som positiv, skolan är mer öppen med information kring den berörda eleven och rektor och kurator kan tala mer fritt. Å andra sidan anser de att de ofta upplever rädsla från skolans sida att prata om verksamhetens problematik, på grund av rädsla för att skolan ska få dåligt rykte och att de ofta försöker skydda sin verksamhet ”Det blir lätt politik för en del skolor att man inte vågar prata om att sin skola till exempel har problem med narkotika för då känner de att dem kanske får färre sökande till nästa år”.

Polisen önskar mer öppenhet mellan myndigheterna under samverkan så att fler uppgifter kommer ut om den minderåriga under möten.

Samverkan för socialarbetarna

Socialarbetarna anser att det är deras skyldighet att samverka kring barn och unga som av olika skäl far illa eller riskerar att fara illa. En socialarbetare uttrycker att det inte sker någon samverkan med polisen men anser att det är viktigt med ett sådant samarbete vid de tillfällen då våld och kriminalitet föreligger i familjen och att det är viktigt att stärka samverkan mellan

myndigheterna ”Med polis så är det långt tillbaka i tiden, 5-6 år tillbaka. Men vi har haft olika samarbeten, samverkan i olika sammanhang i familjer där det förekommit våld”.

Båda socialarbetarna belyser problematiken på den organisatoriska nivån, och att bristerna där sätter upp hinder för samverkan på olika vis. Den ena informanten menar att en otydlig organisation bara fungerar tillfälligt mellan två individer men sällan generellt, medan den andra informanten pekar på organisationsbrister under samverkan med skolan, då skolan ofta inte har tid eller resurser att avsätta utanför ramarna för skolverksamheten;

”Jag har haft erfarenheter när vi har jobbat med skolan och där vi behöver ha med skolan och där dem inte hinner, de hinner inte skicka med någon lärare som kan vara delaktig i mötet. Då har vi faktiskt fått lägga ner ett sådant ärende för att skolan har varit så viktig i det... många har inte förebyggande arbete i sina stadsdelar”.

Socialtjänsten menar att det här blir till ett problem i deras arbete, när inte alla parter kring en individ kan mötas för att samverka. De uttrycker också en problematik när deras eget syfte ifrågasätts av pedagoger på förskolan och därmed också själva meningen med att göra en anmälan. De framhåller även att anmälan till socialtjänsten behöver avdramatiseras och istället sätta barnets utveckling och miljö i fokus för frågan. Det uppstår också problem när inte förskolepersonal är tillräckligt insatta i styrdokumenterna ”En dålig och otydlig organisation innebär att samverkan fungerar tillfälligtvis... dessutom kan en sådan organisation innebära att pedagogerna är oklara över mål och målstyrande dokument”. Något som också framgår under intervjun är socialtjänstens medvetenhet om bristerna i återkoppling till förskolan efter en anmälan. De lyfter det positiva i när de blir ombudade av förskolechefer att hålla i utbildning och föräldrasamtal i förskolan samt de nuvarande samverkansmötena genom barn i riskzonen (BIR).

Av diskursen framgår att båda socialarbetarna uttrycker avsaknaden av en personlig kontakt från socialtjänsten med varje förskola och att det var så verksamheten var uppbyggd tidigare fram till ungefär två år sedan, då nedskärningarna började drabba stadsdelen. De uttrycker en önskan om att de skulle få ett större ansvar i att hålla kontakten med ett antal förskolor var och att de behöver finnas mer tillgängliga för förskolan i olika sammanhang.

Diskussion

Syftet med vår studie har varit att undersöka hur pedagoger, poliser och socialtjänst resonerar om samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Vi har förstått att samverkan är en komplex process vars brister har flera olika orsaksförklaringar och de mest framträdande faktorerna kommer att presenteras och kopplas till tidigare forskning och till den utvecklingsekologiska teorin. Inledningsvis förs en kortare metoddiskussion följt av en resultatdiskussion och avslutningsvis presenteras pedagogiska reflektioner och förslag på vidare forskning.

Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av samtalsintervjuundersökningar för att få en förståelse för hur pedagoger, poliser och socialarbetare resonerar kring samverkan. Orsaken till att vi inte valde enkäter var för att vi ville ha spontana svar och där vi kunde ställa följdfrågor direkt. Vi valde också att intervjua personer som var verksamma i samma område för att få en enhetlig bild av hur samverkan fungerar där. Vi är medvetna om att det skiljer sig beroende på vilken kommun man är verksam i. När vi utformade våra intervjuer utgick vi ifrån intervjuguiden i *Metodpraktikan* (Esaiasson et al., 2012). Detta var ett bra sätt att få tips inför själva intervjuerna.

Vid studiens start bestämde vi oss för att intervjua två personer från varje myndighet för att se om det skulle skilja sig i sina uppfattningar. Vi hade med i beräkningen att vi hade kunnat behöva kontakta fler informanter men efter att ha genomfört de planerade intervjuerna såg vi ett mönster i de svar vi fått så vi ansåg att vi hade tillräckligt med material att bearbeta. Under bearbetningen av materialet hade vi validiteten i åtanke för att få resultaten tillförlitliga och trovärdiga. Vi anser att arbetets validitet är god och att intervjuerna uppnådde en ökad förståelse kring hur berörda aktörer resonerar kring samverkan. Arbetets reliabilitet kan givetvis diskuteras, men vi tror att resultaten hade blivit relativt likartade om någon annan hade genomfört studien.

Om vi hade fått göra om studien hade vi på förhand skickat ut en intresseförfrågan till berörda aktörer och det vi särskilt syftar på är då till pedagoger. Vi tror att vi hade kunnat få ut ännu mer om båda pedagogerna hade haft egna erfarenheter av samverkan.

Resultatdiskussion

Inledningsvis är det viktigt att ta upp vilka olika föreställningar och erfarenheter myndigheterna har om varandra. Sundell et al., (1992) beskriver att föreställningar som finns hos pedagoger har betydelse för deras anmälningsbenägenhet, liksom socialtjänstens vilja att återkoppla till skolan om utredningens gång. De båda pedagogerna menar att de i sitt arbete saknar samverkan med både polis och socialtjänst. De båda pedagogerna har också olika erfarenhet kring samverkan med socialtjänst, där den ena helt saknar egna erfarenheter och inte vet hur anmälningsprocessen går till i praktiken medan den andra pedagogen på grund av sina tidigare erfarenheter har en negativ inställning till socialtjänsten.

Socialtjänstens uppfattning är att förskolepersonal är okunniga om socialtjänstens arbete och därmed ifrågasätter deras syfte och funktionalitet och därför inte anmäler. Både socialtjänst och förskola har svårt att se hur man kan samverka med polis i annat fall än där det förekommer missbruk, våld eller kriminalitet i familjen. Poliserna lyfter fram att de tycker att samverkan fungerar bra med skola, men att de inte har någon samverkan med förskolan. Polisernas inställning till socialtjänsten är att de är svåra att få tag på samt att de håller hårt på sin sekretess och att det är lättare med samtal med skolan. Sammantaget är bilden att alla parter tycker att samverkan fungerar dåligt.

Anmälan

Vårt resultat visar att det finns en koppling mellan samverkan och anmälningsbenägenheten. I en rapport genomförd av Socialstyrelsen (2012) hävdar man att det är oklart huruvida samverkan ökar eller minskar anmälningsbenägenheten eftersom forskningen visar olika resultat. Som vi ser det startar samverkansprocessen med att pedagoger för sina misstankar vidare. Det är därför av stor vikt att undersöka vad som påverkar pedagogerna till att göra en anmälan eller att avstå. Det kan finnas flera orsaker till att man väljer att anmäla ett barn som far illa. Under intervjuerna framkom det tidigt en bild av några gemensamma huvuddrag. Dessa var negativa erfarenheter, okunskap, rädsla, förtroende och relationer. Hindberg (1999) beskriver att anmälningsbenägenheten kan förklaras både på individnivå och på en strukturell nivå. Nedskärningar och besparingar inom skola och barnomsorg kan också tänkas vara en orsak då Hindberg i sin studie kom fram till att många pedagoger upplever att de är ensamma och utelämnade när de står inför en anmälan. På grund av nedskärningarna och den egna tidsbristen kan det leda till att man inte anmäler sina misstankar till socialtjänsten. Hindberg menar att det även kan bli omvänt och leda till att fler anmälningar görs till socialtjänsten på grund av nedskärningarna.

Rädsla för konsekvenserna

Det fanns olika sorters obehag inför att göra en anmälan utifrån de olika parterna. En av pedagogerna uttryckte en rädsla för den egna säkerheten, då informanten blivit hotad av föräldrar vid tidigare anmälningar till socialtjänsten. Informanten uppger att en ny anmälan inte kommer göras såvida dennes säkerhet på något sätt kan tänkas äventyras. Sundell et al., (1992) fann i sin studie också fall där förskolepersonal hade blivit hotade och att det fanns en rädsla för negativa konsekvenser för både pedagogens säkerhet samt barnets säkerhet. Sundell fann i sin studie också att det kunde finnas en rädsla i att anmäla om tidigare samverkan mellan förskola och socialtjänst inte fungerat. Den andra pedagogen menade att hon nog inte skulle göra en anmälan utan hellre hantera situationen själv eftersom hon inte vet vem som kommer att hantera anmälan. Detta bekräftas också i Hindbergs (1999) studie som beskriver att pedagoger tror att de egna insatserna är tillräckliga och att problemet går att lösa inom verksamheten och att en kontakt med socialtjänsten antingen inte skulle hjälpa eller till och med förvärra situation.

En annan aspekt av rädsla att anmäla som framkom från både polis och pedagog är att de har erfarenhet av att rektorerna inte vill anmäla på grund av att de inte vill visa att de har problem i sin skola. Detta var något Hindberg (1999) fann i sin studie, det vill säga att det kan

uppkomma konflikter mellan arbetsledning och personal då ledningen inte vill bli kopplad till problem och anmälningar.

Relationer & förtroende

Båda pedagogerna uttrycker ett behov av samverkan med framförallt socialtjänst, i form av en personlig kontakt dit de kan vända sig med frågor och funderingar, samt möjligheter att ta del av föreläsningar om anmälan och processen runt den. Även våra informanter från socialtjänsten framhåller att det skulle vilja se en ökad personlig kontakt med skolan. Det är viktigt att pedagoger och socialtjänst för en öppen dialog med varandra för att kunna lita på varandra, Sundell et al., (1992) redogör i sin studie att pedagoger ofta upplever att det enbart är ett informationsflöde till socialtjänsten men att det inte sker någon återkoppling tillbaka från socialtjänstens sida. Tidigare forskning av Lundgren (2006) pekar på att det är viktigt att alla berörda parter tjänade på att samverka och att det ska vara en jämbördig relation mellan skola och socialtjänst.

Både pedagoger och socialtjänst har svårigheter att se polisens roll i samverkan förutom då vid vissa akuta och allvarigare fall. Men genom att få in polisen mer i samverkan kan pedagogerna exempelvis samtala och rådgöra med polisen i de fall där man känner sig hotad. Informanterna ifrån polisen upplevde att relationen med skolan var bättre och mer öppen än vad den var till socialtjänsten. Detta är problematiskt eftersom socialtjänst och polis är de parter som främst samverkar med varandra i det dagliga arbetet.

Det finns två grunder för relationer i samverkan som vi ser det och det är att personal från de olika yrkesgrupperna känner varandra och har förståelse för varandras uppgifter och arbetssätt så att oron minskar vid en anmälan. Hindberg (1999) lyfter i sin studie fram vikten av att socialtjänsten informerar om sin verksamhet så att det inte uppstår någon förvirring om hur processen i en anmälan ser ut eller att det skapas förutfattade meningar. Den andra viktiga punkten är att arbetet kring utsatta barn inte ses som ett gemensamt problem utan att pedagogerna hellre hanterar problemet inom sin egen verksamhet. Genom att istället se utsatta barn som ett gemensamt ansvar är något Hindberg tar upp, eftersom det då skulle minska risken för att anmälan skulle upplevas så krävande. Det är också en förutsättning med gemensam syn för ett bra samarbete mellan olika myndigheter. Sundell et al., (1992) beskriver också att om man delar på ansvaret för utsatta barn kan man komplettera varandra med sina yrkeskunskaper.

Bristande förtroende hos både socialtjänst och förskola framkommer, tydligast är det bristande förtroende från förskolans sida till socialtjänsten. Detta förklarar en informant från socialtjänsten med att det grundar sig i bristande kunskap ifrån skolans personal för vad socialtjänsten gör. Men det handlar återigen om pedagogens tidigare erfarenhet av att anmäla till socialtjänsten, då en av pedagogerna beskriver att två barn blivit bortplockade från förskolan efter anmälan. Sundell et al., (1992) beskriver liknande resultat i sin studie och menar att om föräldrarna säger upp sin plats på förskolan i ett känsligt läge så kan pedagogerna i framtiden bli tveksamma om en anmälan kan gynna barnet. Vår uppfattning är att pedagogerna är okunniga om socialtjänstens syfte och vad som framgår av vår studie, att de skulle vilja ha en mer personlig kontakt med socialtjänsten så att steget till en anmälan inte

känns så stort. Hindberg (1999) beskriver att relationer är något som är av stor vikt när en anmälan skall göras till socialtjänsten, eftersom det är en utsatt situation där man behöver råd och stöd.

Organisatoriska svårigheter

Hur samverkan är organiserad är viktigt att undersöka eftersom det påverkar om förskolepersonal gör en anmälan eller inte. Hindberg (1999) framhåller att ett sätt att öka anmälningsbenägenheten är att förbättra samverkan mellan olika verksamheter. En av socialarbetarna uttrycker att otydliga syften med samverkan medför att det fungerar tillfälligt mellan enskilda individer men inte generellt. En dålig organisation innebär också en osäkerhet ifrån pedagogernas sida. Detta blir särskilt tydligt när pedagogerna berättar att det finns en handlingsplan men att de i praktiken inte vet vad de skulle ha gjort. Av vårt resultat liksom i forskning av Hindberg (1999) framgår det att många pedagoger upplever att det är svårt att göra en anmälan och att det behövs stöd i processen. Vi vet inte exakt hur pedagogernas krishandlingsplaner ser ut, men det vi kan konstatera är att det inte är tillräckligt att ha ett papper och en plan om de ändå inte kan tillämpas när det väl händer något. Socialarbetarna beskrev att det negativa med samverkan med skolan är att det är svårt att organisera möten då skolans personal ofta inte kan ta sig tid till dessa möten. Lundgren (2006) beskriver också kritiska faktorer kring samverkan och där lyfts det fram att berörda parter upplever en brist på tid. Det resulterar i att de inte kan samverka och att socialarbetarna får arbeta enskilt utan skolans hjälp.

Ett annat hinder med samverkan enligt poliserna är den sekretess som de menar att socialtjänsten ofta hänvisar till och är strikta med. Det som kan bryta sekretessen är om poliserna får föräldrarna att skriva på en fullmakt. Det är enligt poliserna något som är svårt att få föräldrar att göra då de har en misstro till polisen. Där menar polisen att socialtjänsten kan gå in och medla och försöka bidra till en ökad samverkan. En av pedagogerna uttrycker också att socialtjänsten bara inhämtar information och inte ger något tillbaka. Socialtjänsten har en speciell roll i samverkan eftersom andra myndigheter är tvingade att lämna uppgifter till dem medan de inte har samma skyldigheter gentemot andra. Däremot menar Sundell et al., (1992) att socialarbetare alltid kan informera personal på skolor om utredningar om det krävs för deras arbete. Vi menar därför att socialarbetarna sitter på en maktposition och är ofta spindeln i nätet för en samverkan. Även pedagogerna har en form av makt då de kan välja vilka barn de ska anmäla. Danemark (2004) menar att det i samverkan är vanligt att de roller som enskilda personer har är styrda i form av lagstiftning och att dessa regelverk i sin tur ger makt.

Förebyggande arbete

Våra informanter från socialtjänsten menade att de på grund av ekonomiska besparingar har fått omorganisera verksamheten och jobba mer individriktat när det väl händer något medan de tidigare jobbade mer förebyggande. Tidigare fanns det en socialsekreterare som var kopplad till varje skola och det fanns team möten där pedagogerna snabbt kunde lyfta sin oro. Hindberg (1999) poängterar att samarbetet underlättas om det finns en socialarbetare kopplad till skolan och kan fungera som ett bollplank och ge vägledning och information.

Socialsekreteraren önskade att det kunde finnas ett sådant förebyggande arbete igen. En förutsättning för samverkan enligt socialsekreterarna är också att pedagogerna får mer kunskap kring deras arbete och att det avsätts tid för samverkan. Detta bekräftas i Sundell et al., studie (1992) då socialarbetarna uttryckte att skolans personal behöver mer information kring socialtjänstens arbete, men också vikten av att ge skolans personal ett ansikte ifrån socialtjänsten. Sundell lyfter fram gemensamma utbildningsdagar, samrådsgrupper med fasta deltagare samt handledning av skolans personal som grunder för en god samverkan.

Som vi kan se i vårt resultat pekar alla yrkesgrupper på vikten av förebyggande arbete och liksom Hindberg (1999) förklarar de att man trots vetskapen av hur viktigt det är med förebyggande arbete och att det finns en vilja att prioritera förebyggande arbete så är det alltid den del som det skärs ner på först vid besparingar. Vi tror att de ekonomiska besparingarna kan vara en orsak till att samverkan inte fungerar optimalt idag. Detta finner vi stöd hos Danemark (2004) som lyfter fram att sektoriseringen av den offentliga sektorn inneburit vissa fördelar men att den också skapat svårigheter att skapa organisatoriska lösningar vad gäller samverkan. Vidare visar Lundgren (2006) i sin studie att ett problem är en avsaknad av en politisk uppslutning kring syftet med samverkan samt vilket ansvar varje enskild tjänsteman har. Samverkan är alltså inget som enbart styrs bland de verksamma utan det är också viktigt att politiker prioriterar det förebyggande arbetet med samverkan.

Utvecklingsekologisk teori

Vi har valt att använda oss av den utvecklingsekologiska teorin för att förstå barns utveckling och påverkan. Enligt teorin är det inte enbart individen själv som påverkar sin utveckling utan en stor del av utvecklingen utgörs av faktorerna i barnets livsmiljö (Brodin & Lindstrand, 2010). Teorin syftar till att beskriva omvärldens samspel med individen och detta förklaras genom mikro-, meso-, exo- och makrosystem. Genom att sätta det hela i ett större perspektiv kan man förstå att allt hänger samman mellan de olika nivåerna och att inget enskilt påverkar. Till barnets mikrosystem kopplas familjen, skolan, grannar, kompisar och lärare. Makronivån består istället av institutioner, ideologier och samhällliga normer. Vi kopplar makronivå i det här området till de lagar och regelverk som reglerar olika myndigheter. Brodin & Lindstrand (2010) beskriver att individen påverkas direkt av det som sker på samhällsnivå och därmed hänger den nära miljön ihop med den avlägsna miljön. När barn far illa är det något som brister inom familjesystemet, då är det viktigt att det finns en trygg och stödjande barnomsorg som kan hjälpa familjen. När barnomsorgens personal känner att de inte klarar av att hantera situationen kopplas andra stödsystem in som polis och socialtjänst. De båda institutioner kan ingripa själva utan en anmälan, men polisen kopplas först in när ett brott föreligger och deras fokus är att ställa den skyldige inför rätta. Socialtjänstens uppgift är att utgå ifrån barnets och familjens behov. De olika aktörerna har således skilda intresseområden att vaka över. Det vi bland annat har lyft fram som kritiska faktorer för samverkan är bristande förtroende för varandra hos de olika parterna, kommunikationen mellan verksamheterna och att det inte finns något förebyggande arbete. Brodin & Lindstrand (2010) lyfter fram att kommunikationen mellan de olika systemen är av stor vikt och att de samhällsförändringar som görs på grund av politiska beslut som fördelning av resurser till stor del påverkar livsmiljön kring barnet. Detta kan vi direkt koppla till vårt resultat som visar att det

förebyggande arbetet med samverkan har lagts ner på grund av besparingar. Eftersom det är så många faktorer som påverkar barnets utveckling är det av stor vikt att granska samverkan mellan olika myndigheter.

Pedagogiska konsekvenser

Vi har fått en ökad förståelse för vikten att samverka med andra myndigheter, men det som vi särskilt slås av är att det tycks saknas ett barnperspektiv kring arbetet med utsatta barn. I Socialstyrelsens rapport (2012) framhålls att barn är rätt osynliga i de sociala utredningarna. Socialarbetarna talar inte med barnet utan informationen inhämtas istället direkt ifrån andra vuxna. Även pedagogerna tycks sakna ett barnperspektiv då de vid en anmälan inte enbart tänker på barnens bästa utan både tar hänsyn till hur det kommer påverka den egna arbetssituationen samt relationen med föräldrarna. En viktig aspekt i samverkan är att ha en god kommunikation med föräldrarna så att man kan få deras samtycke och på så vis öppna upp för en dialog mellan olika myndigheter. Men det får inte vara så att man sätter föräldrarna före barnen och låter detta styra om man gör en anmälan eller inte. Vi anser att det tyder på okunskap men också en ansvarsförskjutning. Hindberg (1999) beskriver att det kan finnas en oklarhet vad gäller lärares ansvar och en lojalitetsaspekt som uppstår i anmälningssituationer som gör att det uppstår kriser inom personalgruppen och mellan personal och ledning. Av våra informanter framgår det att man ofta gemensamt i kollegiet samtalar kring det berörda barnet om de sett likande signaler ifrån barnet och tillsammans kommer man överens om man ska göra en anmälan. Problemet här är att om man har en gemensam okunskap kring anmälningsprocessen så kan det finnas en risk att man inte anmäler. Särskilt om man inte har någon personlig kontakt på socialtjänsten att rådfråga om hur man kan göra. Det blir alltså en helprocess att gå igenom innan man ens överväger en anmälan och det är delvis där ett stort problem inom samverkan ligger.

Vi vill lyfta fram att alla berörda parter ska göra sitt yttersta för att göra det bästa för barnet och att utgå ifrån ett barnperspektiv. Det ligger i förskolepersonalens uppdrag att upptäcka signaler om att ett barn far illa- riskerar att fara illa och sedan anmäla sina misstankor till Socialtjänsten. Men ansvaret stannar inte där, utan det är ett gemensamt ansvar och som Hindberg (1999) poängterar så ska samverkan ses som både en arbetsmetod och ett sätt att organisera sina resurser. Samverkan ska inte vara ett mål sig utan det ska utveckla verksamheten och säkerställa kvalitén.

Vidare forskning

För att utveckla kunskapsområdet samverkan så krävs det vidare forskning inom området. Satsningar måste göras på hur man kan lägga upp det förebyggande arbetet för att ta tillvara på de olika myndigheternas kompetenser och få samverkan att fungera i praktiken.

Referenslista

- Bengtsson, H., & Svensson, K. (2006). *Ansvar och sekretess i förskola, skola och fritidshem*. Stockholm: Liber.
- Brodin, J & Lindstrand, P. (2010). *Perspektiv på en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development- Experiments By Nature And Design*. Harvard: President and Fellows of Harvard University.
- Danermark, B. (2004). *Samverkan- en fråga om makt*. Örebro: Läromedia.
- Esaisson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H & Wägnerud, L. (2012). *Metodpraktikan- konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- FN:s konvention om barns rättigheter*. (1994). Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Hindberg, B. (1999). *När omsorgen sviktar- om barns utsatthet och samhällets ansvar*. Stockholm: Rädda barnen.
- Jacobsson, I & Lundgren, M. (2013). *Samverkan kring barn och unga i behov av särskilt stöd*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lundén, K. (2004). *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. (Doktorsavhandling, GU/PSYK/AVH-137-SE). Göteborg: Psykologiska institutionen, Göteborgs Universitet.
- Lundgren, M. (2006). *Från barn till elev i riskzon- en analys av skolan som kategoriseringsarena*. (Doktorsavhandling, pedagogik, 98/2006). Växjö: University Press.
- Prop. 2002/03:53. *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.* Tillgänglig: www.regeringen.se
- Rädda Barnen (2012). *När man misstänker att barn far illa- en studie av hur professionella inom BVC, förskola och skola förhåller sig till anmälningsplikten*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Salamancadeklarationen*. (1996). Svenska Unescorådet.
- SFS 1962:700. *Brottsbalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1949:31. *Föräldrabalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1984:387. *Polislag*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2009:400. *Offentlighets och sekretesslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

Skolverket. (2013). *Föräldrar ger förskolan högt betyg*. Pressmeddelande 2013-09-16. Hämtad från: www.skolverket.se.

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan*. Hämtad från: www.skolverket.se

Socialstyrelsen. (2012). *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga- en undersökning om omfattning och regionala skillnader*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2014). *Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2013). *Samverka för barns bästa- en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2011). *Tillvägagångssätt för att ta fram definitionsförslagen till begreppen samverkan, samarbete, samordning, samråd, synkronisering*. Hämtad från: www.socialstyrelsen.se.

SOU 2001:72. *Definition av samhällelig omsorgsbrist och skadlig behandling av barn*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sundell, K. (1997). *Child care personnel's failure to report child maltreatment: some Swedish evidence*. Child Abuse & Neglect, 21 (1), 93-105.

Sundell, K., Lundström, U., Sjöberg, E & Wettergren, L. (1992). *Se till mig som liten är: en undersökning av socialtjänstens samverkan kring utsatta barn*. (FoU-rapport 1992:2). Stockholm: Stockholms socialtjänsts Forsknings- och Utvecklingsbyrå.

Vetenskapsrådet. (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig: www.vr.se.

